

บทที่ 5

บทสรุป

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” เป็นการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ด้านทักษะการปฏิบัติงานการเป็นมัคคุเทศก์ ทักษะในการพูดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสา และส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติในชุมชนของตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมาย ขั้นตอนและ ผลการศึกษาค้นคว้าดังนี้

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”
2. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่สนใจสมัครเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมมัคคุเทศก์อาสา

วิธีการศึกษาค้นคว้า

คณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”
- ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”
- ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”

คณะผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” โดยมีเนื้อหาที่นำมาใช้ในการสร้างหลักสูตรจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งหลักสูตรมีองค์ประกอบดังนี้ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างของหลักสูตร 4) แนวการจัดกิจกรรมฝึกอบรม 5) สื่อการฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผล 7) เกณฑ์การผ่านหลักสูตร ส่วนเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ คู่มือผู้ให้การฝึกอบรม ประกอบด้วยคำชี้แจง จุดประสงค์ และแผนการฝึกอบรมจำนวน 7 แผน แต่ละแผนประกอบด้วยสาระสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผล และคู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม ประกอบด้วยคำชี้แจง จุดประสงค์ แบบทดสอบความรู้พื้นฐาน ใบความรู้ และใบงาน ใช้เวลาในการฝึกอบรม 24 ชั่วโมง เนื้อหาส่วนใหญ่ได้มาจากเอกสารที่เกี่ยวกับการเป็นมัคคุเทศก์ การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและถ้าแก้วโกมล เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เอกสารแนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยวิเคราะห์หลักสูตรและแบ่งเนื้อหาแล้วจึงนำมาเขียนเป็นหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้ำแก้วโกมล” คู่มือผู้ให้การฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้ำแก้วโกมล” และคู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้ำแก้วโกมล”

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์อาสา และแบบประเมินคุณลักษณะ “จิตอาสา” โดยจัดทำเป็นแบบประเมินตามสภาพจริง (Rubrics) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้ำแก้วโกมล”

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบทดสอบความรู้พื้นฐานก่อนการฝึกอบรม

2. ดำเนินการฝึกอบรมตามตารางการฝึกอบรม และแผนการฝึกอบรม จำนวน 7 แผน ใช้เวลา 4 วัน รวม 24 ชั่วโมง

3. ประเมินผลการฝึกอบรม โดยใช้แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์ และแบบประเมินคุณลักษณะ “จิตอาสา” โดยคณะผู้ศึกษาค้นคว้าและเพื่อนที่เข้ารับการฝึกอบรมเป็นผู้ประเมิน

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้ำแก้วโกมล”

นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 20 คน ที่เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้ำแก้วโกมล” ที่คณะผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น โดยสร้างเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การสร้างหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรการฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” มีระดับความเหมาะสมในองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรจากความคิดเห็นในการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. ศึกษาผลการประเมินทักษะการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์ และผลการประเมินคุณลักษณะ “จิตอาสา” ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เข้ารับการฝึกอบรม โดยนำคะแนนมาหาค่าร้อยละแล้วเทียบกับเกณฑ์ เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” และเปรียบเทียบการประเมินคุณลักษณะ “จิตอาสา” กับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยการทดสอบหาค่า t-test (One Sample test)

3. ศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” แล้วนำข้อมูลมาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วเทียบกับเกณฑ์

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการสร้างและพัฒนาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”

1.1 หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำมาจัดทำหลักสูตร มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างของหลักสูตร 4) แนวการจัดกิจกรรมฝึกอบรม 5) สื่อการฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผล 7) เกณฑ์การผ่านหลักสูตร โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.21 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.29

1.2 คู่มือผู้ให้การฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำมาจัดทำ ประกอบด้วยคำชี้แจงจุดประสงค์ และแผนการฝึกอบรมจำนวน 7 แผน แต่ละแผนประกอบด้วยสาระสำคัญจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้ วิธีการวัดและ

ประเมินผล โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.30 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.16

1.3 คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” ได้จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำมาจัดทำ ประกอบด้วย คำชี้แจง จุดประสงค์ เนื้อหาใบความรู้ และใบงาน โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.27 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.22

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” ประกอบด้วย แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์และแบบประเมินคุณลักษณะ “จิตอาสา” พบว่า โดยภาพรวมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลการประเมินทักษะการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์ในระดับคุณภาพดีมาก คิดเป็นร้อยละ 96.58 และมีคุณลักษณะ “จิตอาสา” ในระดับคุณภาพดีมาก คิดเป็นร้อยละ 94.88 โดยมีผลการเปรียบเทียบสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า โดยภาพรวมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.80 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.17

อภิปรายผล

การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” ผลปรากฏว่า องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} เท่ากับ 4.21, S.D. เท่ากับ 0.29) องค์ประกอบของคู่มือผู้ให้การฝึกอบรมแต่ละองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} เท่ากับ 4.30, S.D. เท่ากับ 0.16) และองค์ประกอบของคู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} เท่ากับ 4.27, S.D. เท่ากับ 0.22) ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” ที่คณะผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นได้ผ่านกระบวนการและขั้นตอนการจัดทำอย่างเป็นระบบ โดยได้ศึกษาข้อมูลจากทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2525), อังรอง บัวศรี (2531), สงัด อุทรานันท์ (2535), ชูศรี สุวรรณโชติ (2544) และของนักการศึกษา

ต่างประเทศ ได้แก่ Tyler (1950) และ Taba (1962) จึงทำให้หลักสูตรที่จัดทำขึ้นมีองค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญตรงตามหลักการพัฒนาหลักสูตร นอกจากนี้ยังได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของวิจิตร อวระกุล (2540), สุमितร์ คุณากร (2542), ณัฏทิพย์ พิทักษ์นุรัตน์ (2542) และได้ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์ การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนและอำเภอแม่สะเรียง จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นหัวหน้าหน่วยงานแก้วโกมล และเจ้าหน้าที่หน่วยงานแก้วโกมล ที่มีประสบการณ์และความชำนาญเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติอำเภอแม่สะเรียงและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการให้บริการการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว เป็นผู้ที่ทำงาน ให้ข้อมูลและให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมาเป็นระยะเวลามากกว่า 10 ปี ทำให้มีข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว อำเภอแม่สะเรียง และประวัติความเป็นมาของอำเภอแม่สะเรียงเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาน้อยที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาชุมชนและความต้องการของชุมชนในอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นผู้นำชุมชนที่มุ่งเน้นยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้บริการนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมอำเภอแม่สะเรียงอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “อำเภอแม่สะเรียง” เป็นหลักสูตรที่สนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการฝึกอบรมเยาวชนในท้องถิ่นให้สามารถเป็นมัคคุเทศก์อาสาที่สามารถให้บริการการท่องเที่ยวที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากได้รับการฝึกอบรมและเกิดการเรียนรู้จนมีทักษะความชำนาญในการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์ และมีจิตอาสาทำงานเพื่อชุมชนของตนเอง อีกทั้งหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “อำเภอแม่สะเรียง” ยังได้ผ่านการประเมินความถูกต้องและเหมาะสมจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นอาจารย์ในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร เป็นศึกษานิเทศก์ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร และเป็นผู้สอนในสถาบันระดับมัธยมศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ทางการสอนในสาขาวิชาภาษาไทยและวิทยาศาสตร์ ทำให้หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “อำเภอแม่สะเรียง” มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมาย

2. การทดลองใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “อำเภอแม่สะเรียง” ที่คณะผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 20 คน มีผลดังนี้

2.1 ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์อาสาของผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์อาสาอยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 96.58) ให้ผลทำนองเดียวกับผลการศึกษาของเกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์ (2549) ที่ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อย เรื่อง วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนที่ปฏิบัติงานมัคคุเทศก์น้อยมีทักษะการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ อยู่ในระดับมาก และมีหลายด้านที่นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์น้อยอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการศึกษาของประนอม อุทรนันท์และคณะ (2547) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการทอผ้าไหม-ไทยลื้อ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 พบว่า ทักษะการปฏิบัติงานการทอผ้าของนักเรียนอยู่ในระดับดี และผลการศึกษาของจิราพร ไกรผลและคณะ (2549) ที่ได้ศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอาณาจักรหริภุญไชย พบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมผ่านเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอาณาจักรหริภุญไชย มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 33) และอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 67) ทั้งนี้ อาจเนื่องจากหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดทักษะความชำนาญในการปฏิบัติงานและเกิดทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์อาสา เป็นสิ่งที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความต้องการสนใจ ตรงกับบุคลิกภาวะ จึงทำให้สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเองได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ การประเมินผลตามสภาพจริงที่ผู้ประเมินสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติงานของผู้ถูกประเมินโดยตรง เป็นสิ่งที่แสดงถึงความสามารถและทักษะการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างแท้จริง นอกจากนี้หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” ยังมุ่งส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะการทำงานอาสาเพื่อชุมชน ปลุกฝังจิตสำนึกรักและหวงแหนแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของชุมชน

2.2 ผลการประเมินคุณลักษณะ “จิตอาสา” ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคุณลักษณะ “จิตอาสา” อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 94.88) ให้ผลทำนองเดียวกับผลการศึกษาของทรัพย์ ตุ่มดีล้ม และคณะ (2549) ที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม คือ

ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์และด้านความเสียสละ สูงกว่า ก่อนเข้ารับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการศึกษาของลลิตา ทรัพย์ขำ และคณะ (2547) ที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแนวทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มฝึกอบรมตามแนวทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมของมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.17) ซึ่งให้ผลทำนองเดียวกับผลการศึกษานาวิรัตน์ ทับทองและคณะ (2547) ที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การตัดเย็บเสื้อผ้าด้วยมือ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และผลการศึกษากัลยา แดงขำและคณะ (2549) ที่ได้ศึกษาค้นคว้าการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง การปะติดโองด้วยผ้าในเชิงพาณิชย์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมมััคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล” ที่คณะผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นนั้นเป็นกิจกรรมที่สนองความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในลักษณะต่างๆ ส่งเสริมการทำงานและการให้บริการที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้เกิดทักษะ ประสบการณ์ เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการฝึกอบรมที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความเสียสละ มีสื่อและแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงทั้งในสถานที่จำลองและสถานการณ์จริง ได้ฝึกการทำงานอาสาเพื่อช่วยเหลือชุมชน เป็นการปลูกจิตสำนึกรักและห่วงแหนแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของชุมชน ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นและเกิดความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ด้วยการเป็นมััคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ควร มีเนื้อหาการฝึกอบรมที่เน้นเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น ความอดทน ความขยัน ความซื่อสัตย์ เป็นต้น เพื่อฝึกฝนให้มัคคุเทศก์มีคุณสมบัติที่ครบถ้วน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ
2. การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ สำหรับบุคคลทั่วไป ควรได้รับการสนับสนุน หรือความช่วยเหลือด้านการฝึกอบรมภาคปฏิบัติจากหน่วยงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคุณภาพในระดับมาตรฐานของการเป็นมัคคุเทศก์มืออาชีพ
3. การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ควร มีเนื้อหาการฝึกอบรมในเรื่อง การดูแล สุขภาพของมัคคุเทศก์ การดูแลและช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่สูงอายุ หรือมีโรคประจำตัว หรือเด็ก เพื่อเป็นการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาค้นคว้าหรือการทำวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ท้องถิ่นหรือหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีสภาพที่สมบูรณ์ที่สุด และสามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมได้ตลอดไป
2. ควรมีการศึกษาค้นคว้า หรือทำการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา หรือหลักสูตรเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในลักษณะอื่นๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงชุมชนหรือการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ กับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่นๆ ต่อไป
3. ควรมีการศึกษาค้นคว้า หรือทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อื่นๆ ในการฝึกอบรมอื่นๆ ต่อไป